

Varhaiskasvatuksen toimitilavaatimukset ja henkilöstömitoitus

Tilojen turvallisuus

Tiloissa ja ulkoalueilla on toteuduttava lasten oikeus turvalliseen kasvu- ja oppimisympäristöön sekä työntekijöiden oikeus turvalliseen työympäristöön. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) ja perusopetuslaissa (628/1998) määrätään varhaiskasvatukseen sekä perusopetukseen (esiopetukseen) osallistuvan oikeudesta turvalliseen kasvu- ja opiskeluympäristöön. Työturvallisuuslaki (738/2002) velvoittaa työnantajan huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta sekä terveydestä.

Varhaiskasvatuslain 10 §:n mukaan varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys. Työturvallisuuslain 8.1 §:n mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Väliaikaisen rakennuksen tai muun tilapäisjärjestelyn on pääsääntöisesti täytettävä samat turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta olennaiset vaatimukset kuin pysyvän ratkaisun. Ainoastaan hyvin lyhytaikaisesti voidaan valvovan viranomaisen päätöksellä joustaa jostakin vaatimuksesta (RT-kortti).

Arvioitaessa olemassa olevien kiinteistöjen soveltuvuutta päiväkotikäyttöön tulee varmistaa, että tilat täyttävät varhaiskasvatuslain, terveydensuojelulain, työturvallisuuslain sekä pelastuslainsäädännön vaatimukset. Tarkastelussa keskeisiä asioita ovat rakennuksen tekninen kunto, sisäilman laatu, ilmanvaihdon riittävyys, poistumisturvallisuus, esteettömyys, liikennejärjestelyt, piha-alueiden soveltuvuus sekä tilojen muunneltavuus ja toiminnallisuus varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Lisäksi on varmistettava, että rakennuksessa on riittävät hygieniatilat ja sosiaalitilat sekä lapsille että henkilökunnalle.

Tilavaatimukset

Nykyaikaisen varhaiskasvatuksen pedagogiikan tarpeet niin sisällöllisesti kuin palveluiden järjestämisen näkökulmasta edellyttävät monimuotoista ja joustavaa toimintaympäristöä. Useimmiten päiväkodit ovat erillisiä yksiköitä, mutta päiväkotia voidaan sijoittaa myös muiden palveluiden kanssa osin yhteiskäyttöisiin tiloihin tai se voi olla osa suurempaa palvelurakennusta. Tilat ja piha-alueet voivat olla yhteiskäyttöisiä esimerkiksi koulun, kerho- ja asukastoiminnan kanssa tai muussa ilta- ja viikonloppukäytössä.

Tilojen suunnittelussa ja arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että päiväkotia on toimiva, viihtyisä, esteetön, monikäyttöinen, muunneltava ja turvallinen sekä lapsille että aikuisille. Tilojen tavoitteena on luoda ympäristö, joka tukee lasten kasvua, oppimista, leikkiä, liikkumista ja vuorovaikutusta sekä tarjoaa mahdollisuuksia myös rauhoittumiseen ja lepoon. Tämän toteuttaminen edellyttää selkeitä pohjaratkaisuja, joissa kulkureitit ovat sujuvia ja siirtyminen tilasta toiseen sekä sisätiloista ulos on vaivatonta. Arjen toimintojen, kuten leikin, levon, ruokailun, hygienian ja ulkoilun tulee muodostaa toimiva kokonaisuus.

Tilojen terveellisyyden kannalta keskeisiä tekijöitä ovat hyvä sisäilman laatu, toimiva ilmanvaihto, tarkoituksenmukainen lämpötila sekä riittävä luonnon- ja keinovalaistus. Erityistä huomiota tulee

kiinnittää akustiikkaan, sillä melu vaikuttaa sekä lasten hyvinvointiin että henkilöstön työssä jaksamiseen. Lisäksi tilojen tulee olla helposti puhdistettavia ja hygieenisia.

Esteettömyys tulee huomioida kaikissa tiloissa ja kulkureiteissä siten, että tilat soveltuvat erilaisille käyttäjille ja tukevat myös tukea tarvitsevien lasten osallistumista toimintaan. Turvallisuuden näkökulmasta olennaista ovat tilojen hyvä valvottavuus, turvalliset kalusteet ja materiaalit, toimivat poistumisreitit sekä turvalliset liikennejärjestelyt saattoliikenteelle. Myös henkilökunnan työympäristöön on kiinnitettävä huomiota varmistamalla riittävät työ-, tauko- ja neuvottelutilat sekä ergonomiset työskentelyolosuhteet.

Piha-alueen tulee olla turvallinen ja esteetön. Päiväkodin toiminnan kannalta olisi tärkeää, että piha sijaitsisi rakennuksen välittömässä läheisyydessä ja sinne pääsisi suoraan ilman liikenteen tai muiden riskitekijöiden aiheuttamia vaaratilanteita. Läheinen piha-alue tekee siirtymistä sujuvaa ja turvallista sekä mahdollistaa ulkoilun joustavasti päivän eri tilanteissa. Samalla se tukee pienryhmätoimintaa, sillä ryhmät voivat siirtyä pihalle turvallisesti myös yhden kasvattajan kanssa ilman, että kulkeminen vaatii erillisiä saattajia tai liikennealuiden ylittämisiä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää saattoliikenteen turvallisuuteen ja huoltoliikenteen erottamiseen muusta liikenteestä.

Lisäksi päiväkodeissa tulee huomioida, että pienten lasten osastolta löytyy erillinen pepunpesupaikka ja isompien lasten osastolta ainakin suihku pesua varten. Wc-tiloja tulee olla 1 alkavaa 10 lasta kohden sen lisäksi tarvitaan riittävät tilat ulkovaatteiden säilyttämistä, kuivatusta ja huuhtelua varten. Osastoilla tulee olla vesipiste käsienspesua sekä juomaveden saamista varten. Sängyt kaikille lepoa tarvitseville sekä säilytystilat lastenvaunuille. Lattiapintojen lämpötila tulee olla riittävän korkea, jotta lapset voivat leikkiä lattialla. Jos ulkotilat eivät ole rakennuksen välittömässä yhteydessä tulee reitin sinne olla turvallinen.

Henkilökunnalla tulee olla käytössään erilliset WC-tilat. WC:tä ei lähtökohtaisesti suositella yhteiskäyttöön lasten kanssa hygieniasyistä.

Henkilöstömitoitus

Päiväkodin henkilöstömitoitus

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatuslain säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää enemmän kuin viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaasta lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä tarkoitettu ammatillinen kelpoisuus. ([30.12.2019/1586](#))

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.

2 § Perhepäiväkodin henkilöstön mitoitus

Perhepäiväkodissa voidaan samanaikaisesti järjestää varhaiskasvatusta enintään neljälle lapselle mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa. Perhepäiväkodissa kaksi hoitajaa voi samanaikaisesti järjestää varhaiskasvatusta enintään kahdeksalle lapselle. Erityisistä syistä ja huomioon ottaen paikalliset olosuhteet kolme hoitajaa voi järjestää varhaiskasvatusta samanaikaisesti enintään kahdelletoista lapselle.

Kun perhepäiväkodissa (ryhmäperhepäiväkodissa) järjestetään varhaiskasvatusta samanaikaisesti yli kahdeksalle lapselle, tulee yhdellä perhepäivähoitajalla olla vähintään varhaiskasvatuslain 28 §:ssä säädetty päiväkodin lastenhoitajan ammatillinen kelpoisuus.

Ryhmäperhepäivähoitokodissa henkilökunta voi valmistaa aamu- ja välipalan itse ja työhön voidaan sisällyttää myös siivousta. Ruoka valmistetaan tässäkin toimintamallissa keskuskeittiössä ja kuljetetaan ryhmikseen, ellei sinne palkata tätä varten erikseen työntekijää. Huomioitavana asiana on, että eri toimintamuotoja (päiväkotihoido- ja ryhmäperhepäivähoito) ei voi yhdistää samaan kiinteistöön eikä myöskään kahta ryhmistä voi sijoittaa samaan tilaan, joten ryhmiksen kokonaismäärä saa olla maksimissaan 12 lasta ja 3 aikuista. Ryhmäperhepäivähoito on henkilöstöresurssien näkökulmasta haavoittuvampi kuin päiväkotitoiminta, sillä jo yhden työntekijän poissaolo vaikuttaa merkittävästi toiminnan järjestämiseen.

Päiväkotimuotoinen varhaiskasvatus arvioidaan kunnalle tarkoituksenmukaisemmaksi ratkaisuksi kuin ryhmäperhepäivähoito. Päiväkotia, mikäli siinä on useampi osasto, mahdollistaa henkilöstöresurssien joustavamman käytön, paremman sijaisten järjestämisen, vakaamman toiminnan sekä nykyisten varhaiskasvatuslain mukaisten tuen ja pedagogisen toiminnan järjestämisen. Suuremman yksikön kustannukset jakaantuvat useammalle lapsipaikalla, mikä parantaa toiminnan kustannustehokkuutta ja vähentää toiminnan henkilöstöriippuvuutta.